

Η εν αιχμαλωσία Παναγία η Καφατιανή

- Η Πρωτεκκλησιά του Γαλατά στην Βασιλεύουσα που αδιαλείπτως αναμένει τα ελευθέρια της
- Η πολύκλαυστη από τους Πολίτες Ρωμιούς ιστορική και παλαιά εφέστιος εικόνα της Καφατιανής ως αμείλικτος κριτής των ασεβών κατακτητών της

Όταν ο πολίτης Ρωμιός και όλη η Ρωμιοσύνη μέσα στη διαχρονία τους και όπου γης κάνουν λόγω για την του Μεγάλου Κωνσταντίνου Πόλη, τότε συνειδητά, ακόμη και χωρίς λέξεις, η ύπαρξή τους ανάγεται στην Υπέρμαχο του Γένους στρατηγό, στην Πολίτισσα Παναγία της Πολιτικής Ρωμιοσύνης, η οποία πεισματικά στις επώδυνες στροφές του ιστορικού γίνεσθαι ανθίσταται και ζει ριζωμένη στα μαρτυρικά καθαγιασμένα χώματα της Παναγιοσκεπάστου, Θεοτοκοφρουρήτου και Θεοτοκοφυλάκτου Πόλεως των Πόλεων. Η Πολίτισσα Παναγία είναι οντολογικά και υπαρξιακά συνδεδεμένη με την Πολιτική Ρωμιοσύνη, αφού δεν νοείται η Πολιτική Ρωμιοσύνη άνευ της Πολίτισσας Παναγιάς, η οποία ως φιλόστοργος τροφός και παραμυθητική Μεγάλη Μάνα τρέφει με το «μέλι και το γάλα» της ευσεβείας, της ελπίδος και της ζωής τα θεοτοκόφιλα και πονεμένα τέκνα της.

Ως άλλος «κήπος της Εδέμ» η Θεοτοκοσκεπάστη Κωνσταντινούπολη είναι κεκοσμημένη με αδάμαντες παλαιάτους αλλά και ύστερους, πλην όμως όχι υλικούς και εφήμερους, που δεν είναι άλλοι από τις Εκκλησίες και τις Μονές της, οι οποίες είναι αφιερωμένες στην πολυώνυμη Πολίτισσα Παναγία. Αυτή είναι η Υψίστη και Μεγίστη πνευματική έφορος και ακαταίσχυνη κραταία σκέψη και του μαρτυρικά καθαγιασμένου και σταυραναστάσιμου Οικουμενικού Πατριαρχείου που αποτελεί και είναι το αμετάθετο και αμετάβλητο «ταπεινό θρονί» της μέσα στον χωροχρόνο.

Ο υψιπέτης και φιλόμουςος Μητροπολίτης Πέρλης Ευάγγελος (Γαλάνης) χαρακτηρίζοντας την Ρωμιοσύνη ως «μορφή αποστεωμένη» γράφει: «Με λιγότερη σάρκα και περισσότερο πνεύμα. Με ρουφηγμένο το πρόσωπο και με ολάνοιχτα τα μεγάλα και βαθουλωμένα της μάτια, που τ' απόδινε στην εγρήγορσή της. Στη βιασύνη της να οσφραίνεται τα πάντα. Και στη μυστική προσευχή της. Ιδιαίτερα στην Παναγία. Σ' αυτή τη «φοβερά προστασία» της. Για την Πόλη, «την κατ' εξαίρετον εις αυτήν ανακειμένην και υπ' αυτής δια παντός

σωζομένην». Και για την Εκκλησία στην Πόλη, που «πρεσβεύει Χριστώ» για τη σωτηρία της...

Ένα μυστήριο η Ρωμισούνη, μέσα σε μια πόλη θεοφύλακτη. Και σε μια Εκκλησία θεοτοκοφρούρητη. Και αντιστρόφως. Η Πόλη, ένας «τόπος αγιάσματος». Η «μαχρούσα» γη. Η Μεγάλη και Ιερή Πρωτεύουσα του ανθρωπίνου πάθους. Η αλαλάζουσα «εν φωναίς Υψίστου». Και η Εκκλησία, «ένας τόπος του Παμβασιλέως». Η μνημοσύνη τους, μια λαχτάρα. Μπροστά σε ένα μεγάλο κανόνα, με τροπάρια που εκπέμπουν ιλαρότητα και διαφάνεια. Και που αφήνουν τη χάρη του Θεού να διοχετεύεται σ' όλους. Μα και μια φοίτηση μέσα στους αιθέρες των σελίδων των ευχολογίων. Μέσα στα θελήματα των ανθρώπων».

Εξ αυτών και άλλων πολλών η αδέκαστη ιστορία πιστοποιεί και βεβαιώνει ότι η «Πολίτισσα Παναγία είναι το συνώνυμο της Πολιτικής Ρωμισούνης», της κατά θεόν και όχι κατ' άνθρωπον και κατά κόσμον «εν αιχμαλωσία ελευθερίας». Την πλέον επώδυνη αιχμαλωσία εντός της από την άλωση της Βασιλευούσης αιχμαλωσίας βιώνει λειτουργικά η «πρωτεκκλησιά του περιώνυμου Γαλατά», η πολύφημη Παναγία η Καφατιανή, η οποία απορφανεμένη από την φιλόστοργη προστασία της Μητρός Αγίας Μεγάλης του Χριστού Κωνσταντινουπολίτιδος Εκκλησίας και από το 1924 τελούσα υπό την άλωση και την πολιορκία των δυσεβών, των ψευδεπιγράφων τουρκορθοδόξων του διαβόητου Παπαευθύμ και των απογόνων του, εσίγησε και αποξενώθηκε του γνησίου ρωμαϊκού ποιμνίου της.

Ίσταται η Παναγία η Καφατιανή, η πολύκλαυστη από τους Πολίτες Ρωμιούς, «εν σιγή των έσω δεήσεων», αλλά ουδέποτε απαρνησαμένη των μακρόθεν ικετευτικών αιτήσεων του ρωμαϊκού θεοτοκόφιλου Γένους, το οποίο θρηνεί απαραμυθήτως ευχόμενο, δεόμενο, και προσευχομένο αδιαλείπτως να γευθεί την φιλόστοργη αγκάλη του παλαιφάτου ναού της. Και εκείνη, η Δέσποινα Παντοβασίλισσα της Βασιλευούσης προστρέχει και παραμυθεί τους έστω και ελαχίστους μέχρι και σήμερα κατοικούντες στα μητρικά σπλάχνα της Πόλεως της με τους θεοπνεύστους στίχους του αρχιμύστου υμνογράφου Ρωμανού του Μελωδού: «Πάυσασθε των θρήνων υμών και πρέσβις υμίν γίνομαι προς τον εξ εμού, υμείς δε απώσασθε την συμφοράν τεκούσης μου την χαράν. Ως γαρ πάντα τα της λύπης εκπορθήσασα ήκω νυν η κεχαριτωμένη».

Ο μεγάλτος και πολύς περί την ιστοριογραφία, τοπογραφία και γεωγραφία της Κωνσταντινουπόλεως και των μαρτυρικών Εκκλησιών και ιερωτάτων Μονών της Ακύλας Μήλλας γράφει επισταμένως ότι: «ο ναός της Παναγίας Καφατιανής κτίσθηκε αμέσως μετά την Άλωση «ευμενεί διαταγή» του πορθητού, όταν κατά την πάγια πολιτική των Οθωμανών μετοίκησε το 1462 κατοίκους του Καφά της Κριμαίας, για να επανδρώσει τις «έσωθεν του Κιρέτς – Καπισί ανέκαθεν γραϊκικές συνοικίες» του γενοβέζικου Γαλατά. Μετέφεραν τότε αυτοί και τις εικόνες τους και τη μεγάλη δεσποτική εικόνα της Πολιούχου τους Παναγίας, της επονομαζόμενης Καφατιανής, της ισταμένης, κατά τα γραφόμενα του Ducange, «επί του στομίου φρεατός τινός». Σύμφωνα δε με μια παλαιά παράδοση των Γαλατιανών, η Εκκλησία αυτή προϋπήρχε της Αλώσεως και «εδόθη υπό του Πορθητού εις τους εκ Καφά της Κριμαίας βιαίως μετοικισθέντας χριστιανούς προς εποικισμόν της περιοχής. Εγένετο η πρώτη των εκκλησιών του Γαλατά». Ήταν μάλιστα αφιερωμένη στον Άγιο Ιωάννη τον Θεολόγο και είχε παραχωρηθεί στους «συργούνηδες» του Καφά, οι οποίοι για τον λόγο αυτό είχαν έκτοτε αφιερώσει το δεξιό της κλίτος στον Άγιο. Ο Ηγούμενος της Ιεράς Μονής Παναγίας Τατάρνης Ευρυτανίας Αρχιμ. Δοσίθεος αναφέρει ότι στο ναό της Καφατιανής Παναγίας σώζεται και «εικόνα του 1812 του Νεομάρτυρος Σεραφείμ Αρχιεπισκόπου Φαναρίου (+1601), δωρεά ευλαβής των εξ Αγράφων «μπακαλήδων».

Κατά το έτος 1600 ο Ducange αναφέρεται στην Diepare Cafatiani και ο Smith, μισό περίπου αιώνα αργότερα, καταγράφει στα κατάστιχά του την Παναγία Καφατιανή ως μία εκ των έξι

Εκκλησιών οι οποίες εσώζοντο τότε ακόμη στην «περατεία του Γαλατά». Σε παλαιό κώδικα της Ιεράς Μονής των Ιβήρων καταχωρείται επιστολή των Γαλατιανών, γραμμένη κατά τα τέλη του αιώνα, προς τον ηγεμόνα της Μολδαβίας Νικόλαο Αλεξάνδρου Μαυροκορδάτο του οποίου επικαλούνται την συνδρομή και γενναιόδωρη συνεπικουρία, και οδύρονται ότι «δια μόχθων πολλών και κόπων και ιδρώτων και στεναγμών και παθημάτων ανεκδιήγητων», μόλις είχαν δυνηθεί να ανακτήσουν «δια θελήματος και ορισμού της κραταιάς Βασιλείας» τέσσερις μόνο από τις έξι πυρπολημένες εκκλησίες της ιστορικής συνοικίας τους. Προς τον σκοπό τούτο, όπως αναφέρεται, είχαν γίνει έξοδα «ανυπόφορα» και η Παναγία η Καφατιανή έμενε υπό βαρύτατο χρέος.

Ο ιστορικός εκείνος ναός της Καφατιανής Παναγίας κατεκάη από τη μεγάλη εκείνη πυρκαγιά του έτους 1696, αλλά οι θεοτοκόφιλοι Γαλατιανοί δεν πτοήθηκαν και τον θεμέλιο λίθο της νέας πρωτεκκλησίας τους έθεσαν την 4^η Ιουλίου του 1698, ενώ τα εγκαίνιά της έλαβαν χώρα στις 14 Σεπτεμβρίου του ίδιου έτους. Ο δε πολύς Μανουήλ Ι. Γεδεών στο μνημειώδες και περισπούδαστο πόνημά του, υπό τον τίτλο: «Πατριαρχικοί Πίνακες» αναφερόμενος στα της διαχείρισεως των οικονομικών της εκκλησίας της Παναγίας της Καφατιανής γράφει χαρακτηριστικά: «...τους λογαριασμούς λ.χ. της Εκκλησίας των Καφατιανών τούς από του 1698-1708 κυρούσιν ως πατριαρχικοί έξαρχοι, παρόντες εν ταις λογοδοσίαις, οι Μητροπολίται Ηρακλείας Νεόφυτος, Κυζίκου Κύριλλος και Αδριανουπόλεως Αθανάσιος, μεθ' εαυτών έχοντες και τον υπομνηματογράφον της Μ. Εκκλησίας Μανουήλ. Την εξέλεγκιν εκείνην κυρωθείσαν υπό του Πατριάρχου Κυπριανού του από Καισαρείας ίδια χειρί παρέδωκαν εις τους νέους επιτρόπους, «και εγένετο αυτοίς επιταγή πατριαρχική – γράφει ο Κώδηξ της Καφατιανής – συνολική, όπως κατ' έτος περιέχωσι λογαριασμόν καθαρόν οι επίτροποι της εκκλησίας, τω κατά καιρούς Οικουμενικώ Πατριάρχη, και γράφονται εν τω παρόντι τα έσοδα και έξοδα της Εκκλησίας εις δήλωσιν, μηδενός εναντιουμένου ή αντιλέγοντος, εν βάρει αλύτου επιτιμίου».

Η εκτεταμένη και καταστροφική πυρκαγιά του 1731, η οποία σάρωσε τους συνοικισμούς του Γαλατά, αποτέφρωσε και πάλι την πρωτεκκλησιά της Καφατιανής Παναγίας, αλλά η ανακαίνισή της πραγματοποιήθηκε αμέσως κατά τα επόμενα έτη, «ικανή αρωγή, των ευλογημένων ρουφετίων» και των πέριξ κατοίκων, καθώς και των Σταυροδρομιτών αφού οι πέραν του Κουλά τότε «περατικοί» νέοι συνοικισμοί υπάγονταν στην πνευματική ενοριακή δικαιοδοσία της Καφατιανής. Τα νέα εγκαίνια της Καφατιανής πραγματοποιήθηκαν την 1^η Οκτωβρίου του 1734 και το χαρμόσυνο εκείνο γεγονός ενεχαράθη στην κτητορική επιγραφή, στο υπέρθυρο της πλαγίας εισόδου του ναού, που μέχρι το 1896 διατελούσε ως κυρία είσοδος. Στην κτηροτική επιγραφή εγχαράχθηκαν τα ονόματα των επιστατούντων γουναράδων Φιλοδώρου, Γεωργίου, Στεργίου και Δανιήλ, των Κερεσετετζήδων Λεοντάρα, Δούκα, Κωνσταντή και του Ησαΐα του ευλογημένου συστήματος των χρυσοχώνων.

Ο ακαταπόνητος ιστοριοδίφης Ακύλας Μήλλας επιπροσθέτως καταγράφει ότι: «τους χρόνους εκείνους, καθώς και μέχρι το 1804 οι νεόδημοι συνοικισμοί της Περαίας υπάγονται στον Γαλατά, η συρροή ικανού πλήθους προσκυνητών και οι συχνές εδώ τελετές είχαν υποχρεώσει τους επιτρόπους να διατηρούν και Επίσκοπο Τιτουλάριο, τον Θεοδωρουπόλεως Άνθιμο αρχικά και τον Συννάδων Ιάκωβο στους μετέπειτα χρόνους».

Ο ναός, όπως αναγράφεται στη εντοιχισμένη επιγραφή που ευρίσκεται στο υπέρθυρό του, για τελευταία φορά «ανεκαινίσθη εκ θεμελίων επί της Βασιλείας του κραταιοτάτου άνακτος Σουλτάν Αβδούλ Μετζήτ, επί της Πατριαρχίας Ανθίμου του Δ', τω 1840 έτος».

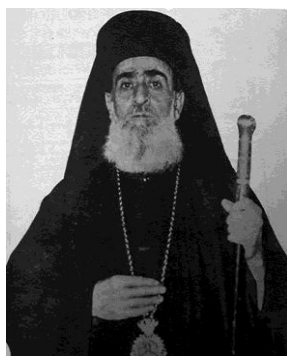

Η «Μεγάλη αιχμαλωσία» της Γαλατιανής πρωτεκκλησίας της Καφατιανής Παναγίας άρχεται μετά την Μικρασιακής καταστροφή, κατά το έτος 1924, όταν ο περιβόητος και διαβόητος, «εφιάλτης» Παπα-Ευθύμ καταλαμβάνει παρανόμως και με τις «ευλογίες» του Τουρκικού κράτους τον παλαίφατο τούτο ναό στον οποίο εγκαθιστά το ανύπαρκτο και αντικανονικώς δημιουργημένο φάντασμα του λεγόμενου «τουρκορθόδοξου Πατριαρχείου» και τους αβούλως χειραγωγούμενους τουρκορθόδοξους οπαδούς του.

Ο Πρεσβευτής Αλέξανδρος Αλεξανδρής γράφει σχετικώς: «Στον Παπα – Εφτίμ οι Τούρκοι αποφάσισαν να παράσχουν την απαιτούμενη έδρα και υποδομή, από όπου θα κήρυττε την επιστημονικά αβάσιμη θεωρία της τουρκικής προέλευσης των Κωνσταντινουπολιτών Ορθοδόξων με καταγωγή από την Καππαδοκία, στην οποία εξ άλλου θα στηριζόταν και ο λόγος ύπαρξης της ανεξάρτητης τουρκο-ορθόδοξης Εκκλησίας στην Κωνσταντινούπολη. Στην τελική ανάλυση, το τουρκο-ορθόδοξο εγχείρημα ήταν και παραπολιτικό και δεν είναι τυχαία η γραπτή δήλωση του Παπά-Εφτίμ ότι η «Εκκλησία του ιδρύθηκε αποκλειστικά επί τη βάσει εθνικών και καθόλου θρησκευτικών ιδεών». Επελέγη, λοιπόν, ως τουρκο-ορθόδοξο ορμητήριο, ο περικαλλής ναός της Παναγίας Καφατιανής στον Γαλατά, μία από τις πλουσιότερες σε ακίνητα ενορίες της Κωνσταντινούπολης. Στις 12 Φεβρουαρίου 1924, επωφελούμενος των προσωπικών αντιπαλοτήτων και αντιζηλιών στους κόλπους της τοπικής εκκλησιαστικής εφοροεπιτροπής, ο Παπά-Εφτίμ εισέβαλε στον ναό, στον οποίο έσπευσε να ανακηρύξει την ανεξάρτητη τουρκο-ορθόδοξη εκκλησία.

Απένειμε δε στον εαυτό του τον τίτλο του πνευματικού αρχηγού των τουρκο-ορθόδοξων (Turk Ortodokslarin Ruhani Reisi). Δεν άργησε να αυτοχειροτονηθεί και επίσκοπος, παρά το γεγονός ότι ήταν έγγαμος, πατέρας πέντε παιδιών και χωρίς την υποτυπώδη θεολογική εκπαίδευση...

Η κατάληψη ειδικά της Παναγίας προκάλεσε έντονη ανησυχία, οργή και απόγνωση στην ελληνορθόδοξη μειονότητα αφού ο ναός της Θεοτόκου των Καφατιανών ήταν από τις αρχαιότερες Εκκλησίες της Πόλης... Ούτε η επιλογή του Παπά-Εφτίμ να διεισδύσει στον Γαλατά ήταν τυχαία, καθώς η συνοικία αυτή, που αποτελούσε το κατ' εξοχήν εμπορικό κέντρο της Πόλης, συγκέντρωνε τον μεγαλύτερο πληθυσμό μετά την περιοχή του Πέρα».

Ένεκα της ιστορικής αληθείας οφείλουμε να αναφέρουμε ότι ο αδίστακτος και αργυρόνητος εφιάλτης του ρωμαϊκού Γένους και του μαρτυρικού Οικουμενικού Πατριαρχείου Ευθύμιος (κατά κόσμον Παυλάκης) Καραχισαρίδης, τουρκόφωνος Ανατολίτης, πιθανόν ποντιακής καταγωγής, γεννημένος το 1882 στο Κεσκίν της Αγκύρας, κατά το έτος 1914, όταν άρχιζε η γενική επιστράτευση και προκειμένου να αποφύγει την στράτευση, χειροτονήθη ιερέας και για κάποιο χρονικό διάστημα υπηρέτησε ως αναπληρωτής αρχιερατικός επίτροπος της ελληνορθόδοξης κοινότητας του Κεσκίν Μαντέν.

Ο τυχοδιώκτης και καιροσκόπος Ευθύμιος ταυτίστηκε με το κεμαλικό κίνημα και με την υπόδειξη και υποστήριξη των εθνικιστών Τούρκων προσπάθησε να αποσπάσει από το

Οικομενικό Πατριαρχείο τους αποκομμένους λόγω του πολέμου, Μικρασιάτες Καραμανλήδες, με την βεβαίωση ότι θα τους προστάτευσε από τυχόν εκτοπισμούς και άλλες δεινές ταλαιπωρίες. Οι προσπάθειές του για την ίδρυση ανεξαρτήτου τουρκο-ορθόδοξης Εκκλησίας με έδρα την Καισάρεια και στις περιοχές εκτός της ελληνικής ζώνης κατοχής, απέτυχαν καθώς και οι Καραμανλήδες θεωρήθηκαν ανταλλάξιμοι, οπότε ο διαβόητος Παπα-Ευθύμ απώλεσε το υποτιθέμενο ποιμνιό του.

Επαναπροσδιορίζοντας του ανίερους στόχους του εγκαθίσταται στην Κωνσταντινούπολη καταβάλλοντας και πάλι μάταιες προσπάθειες να προσεταιρισθεί τους τουρκόφωνους Καραμανλήδες, οι οποίοι ανέκαθεν ήταν εγκατεστημένοι στην πρωτεύουσα. Αποξενωμένος πλήρως από την ελληνική ομογένεια αλλά σθεναρά υποστηριζόμενος από τους Κεμαλικούς μεταφέρει την έδρα της ανύπαρκτης τουρκο-ορθόδοξης Εκκλησίας του στην Κωνσταντινούπολη και αρχίζει έναν ανελέητο πόλεμο εναντίον του Οικουμενικού Πατριαρχείου, καταλαμβάνοντας το 1924 την ιστορική και πλούσια σε ακίνητα Παναγία την Καφατιανή.

Ο Παπά-Ευθύμ πέθανε το 1968, αλλά τον διαδέχθηκαν οι απόγονοί του Τουρκούτ Ερενερόλ (Πατριάρχης Ευθύμ Β'), Σελτσούκ (Ευθύμ Γ'), η Σεβγκί και ο Πασά Ουμίτ Ερενερόλ (Ευθύμ Δ'), οι οποίοι αυτοαποκαλούνταν ως «Πατριάρχες του τουρκο-ορθόδοξου Πατριαρχείου».

Έκτοτε και μέχρι σήμερα, όπως γράφει ο Ακύλας Μήλλας, «η πρωτεκκλησιά της Ρωμιοσύνης του Γαλατά παραμένει στα χέρια των τουρκο-ορθόδοξων παπαευθυμικών, έρημη από ποιμνιο, αλλά πάντα μεγαλόπρεπη και κατάφορτη από τα αναθήματα που, ευλαβικά αιώνες τώρα, εναπόθεσε σε αυτήν η λατρεία των ενοριτών της». Σήμερα στον Σύλλογο των εν Ελλάδι Μεγαλοσχολιτών σώζονται και τα δύο τμήματα εκ της αργυρής τετραμερούς σφραγίδος του ναού της Καφατιανής Παναγίας. Άξιο μνείας είναι και το γεγονός ότι οι παπαευθυμικοί κατέχουν παρανόμως, πέραν της Εκκλησίας της Καφατιανής Παναγίας, και τις δύο άλλες εκκλησίες της συνοικίας του Γαλατά, ήτοι του Αγίου Νικολάου και του Αγίου Ιωάννου των Χίων.

Καθώς ο προσκυνητής ίσταται δακρυσμένος και σε απόσταση από την «εν αιχμαλωσία» πρωτεκκλησιά της Παναγίας της Καφατιανής έρχονται στο νου και βιώνονται καρδιακώς ως «αύρα παραμυθίας» τα γραφόμενα του υμνητή της Πολίτισσας Παναγίας και της Πολίτικης Ρωμιοσύνης, που αποτελούν το «παράδοξο ιερό δίδυμο» της ιστορίας του γένους στην Βασιλεύουσα, φιλόμουσου και ενήδονου μυσταγωγού συγγραφέως, Μητροπολίτου Πέργης Ευαγγέλου, ο οποίος μας αναβαπτίζει μέσα από την βιωματική εμπειρία του ως φαναριώτου Ιεράρχου: «Ο Αύγουστος έχει τη χάρη του. Περιέχει το ύστατο χαίρε του καλοκαιριού. Κατέχει και το μυστικό της ψυχικής γαλήνης. Από θεομητορική δωρεά. Περνάει η Παναγία. Μέσα από την έκφανση της χαιρίεσσας φύσης. Και μέσα από την ένταση της πάσχουσας φύσης. Η άλως της Θεοτόκου σε αναζήτηση από τον άνθρωπο. Θυμάται το πάθος «την μεσιτεύσασαν της σωτηρίας του γένος ημών». Δέχεται σταλαγμό ψυχικής λυτρώσεως. Και καταθέτει μαρτυρία συναισθηματικής ευγνωμοσύνης.

Το θερινό παρακλητικό προσκύνημα σε συμφωνία με το εαρινό των χαιρετισμών. Μέσα στο φως και την ανοιχτώσυνη πλαισιώνουμε μία πλατυτέρα πάντων. Ακροώμαστε «τα μείζω των μεγαλουργημάτων». Και ωθούμαστε σε στάδια Θέωσης. Η υπερ-υψωμένη στη σκέψη και τη συνείδησή μας καλείται να καλύψει την καθημερινότητά μας. Να ενεργήσει ως «σκέπη του κόσμου».

Την Παναγία η Ρωμιοσύνη την έχει σε αδιάσπαστη ενότητα μαζί της. Συνευρίσκονται μέσα στο «κεκρυμμένον μυστήριο» που το κατευθύνει ο θεός. Χώρα της θεωρεί την Πόλη. Το χώρο της ασίγαστης περιπέτειας του νου. Γι' αυτό και χώρο της ζωντανής παρουσίας της. Και όχι μόνο «τη βουλή του Υψίστου», ως Χώρας του Αχωρήτου. Αλλά και με την κρίση των

θνητών των γεγονότων και με τη συμπαράσταση των τελεσιουργούμενων. Με τη συμμαρτυρία των δεδομένων και με τη λύση των κρυφών οραμάτων της.

Είναι με βεβαίωση η Παναγία, του θρύλου της Ρωμιοσύνης. Της οντότητας που βαδίζει με μοναστική και μοναδική υποταγή στο μυστήριο της ιδικής της ιστορίας. Είναι χρώμα έντονο στη ζωή της από χρωστήρες νηστεμένων μέσα στο κάλλος και την κρισιμότητα του χρόνου της. Είναι και θεία επιστασία της χάριτος στη διατήρηση της ιερής της ιθαγένειας. Πάνω και μέσα στο χώρο της...

Πόσο ομορφαίνει με την Παναγία ο χρόνος στο Φανάρι! Μας σπρώχνει σε ώρες φιλίας με τη μοίρα. Μας ωθεί μέχρι να νηστεύσουμε, να υπερβούμε τον εαυτό μας, να μεταλάβουμε. Να φθάσουμε και πάλι στο θέρος. Να ξανάρθουμε άλλη μια βραδυά του Δεκαπενταυγούστου. Ν' ακούσουμε για τα περασμένα. Να μιλήσουμε για τα τωρινά...

Ελάτε να σταθούμε μπροστά στο θαύμα της Μεγάλης Εκκλησίας. Να ψάλουμε της ψυχής μας τον κανόνα. Και παρακάμπτοντας τα επίπλαστα των καιρών, να ξεπεράσουμε το φθαρτό και φευγαλέο. Να μνημονεύουμε το άδυτο και το παντοτεινό. «Αύριο θε το ιδωθούμε μ' άνθια για την εικόνα Σου, φανερωμένη, και θα τα πούμε».